

C/2023/1504

18.12.2023.

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

par pamatnostādnēm par Āfrikas cūku mēra profilaksi, kontroli un izskaušanu Savienībā (“ĀCM pamatnostādnes”)

(C/2023/1504)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

Satura rādītājs

	<i>Lappuse</i>
SAĪSINĀJUMI	3
DEFINĪCIJAS	3
IEVADS	4
I. GALVENIE ES TIESĪBU AKTI SAISTĪBĀ AR ĀCM	4
II. Turētas cūkas	5
1. Vispārīga informācija	5
2. Papildu pasākumi ĀCM profilaksei, kontrolei un izskaušanai turētu cūku populācijā	5
2.1. Izpratnes veicināšana	6
2.2. Biodrošības pasākumi	6
2.3. Cūku turēšana ārpus telpām II un III līmeņa ierobežojumu zonās	6
2.4. Oficiālo veterinārārstu regulāri apmeklējumi	6
2.5. Riska novērtējums attiecībā uz barību	6
2.6. Paraugu ņemšana un testēšana	7
III. SAVVAĻAS CŪKAS	7
1. Vispārīga informācija	7
2. Papildu pasākumi ĀCM profilaksei, kontrolei un izskaušanai savvaļas cūku populācijā	8
2.1. Ēsma	8
2.2. Biodrošības pasākumi skartajās teritorijās un medību laikā	8
2.3. Pamatdatu vākšana	9
2.4. Sadarbība	9
2.5. Izskaušana	9
2.6. “Balto zonu” izveide	9
2.7. Nožogošana	9
2.8. Medības	10
2.9. Pasīvā uzraudzība, tostarp mirušu savvaļas cūku meklēšana un darbības ar liemeņiem	10
2.10. Ierobežota piekļuve inficētajām zonām	10
2.11. Ilgstošas barošanas ierobežojumi	10
2.12. Paraugu ņemšana un testēšana	11
2.13. Izķeršana	11

3.	Pasākumu piemērošana dažādos apgabalos vai ierobežojumu zonās	11
3.1.	Pasākumi, ko varētu veikt apgabalos, kuros ĀCM nav un kuri nerobežojas ar ierobežojumu zonām	11
3.2.	Pasākumi, ko varētu veikt apgabalos, kuros ĀCM nav (tostarp I līmeņa ierobežojumu zonā), kas robežojas ar ierobežojumu zonām, kuras iekļautas ĀCM regulas I un II pielikumā	12
3.3.	Pasākumi, ko varētu veikt no jauna inficētajās zonās, lai izskaustu ĀCM	12
3.4.	Pasākumi, kurus ĀCM kontroles nolūkos varētu veikt plašās inficētajās zonās	14
IV.	Principi un kritēriji ĀCM reģionalizācijas ģeogrāfiskai noteikšanai ES	14
PIELIKUMI		
I PIELIKUMS.	Galvenie vēstījumi izpratnes veicināšanas kampaņām dalībvalstīs	18
II PIELIKUMS.	Biodrošības pasākumi medniekiem un visiem darbiniekiem, kas meklē savvaļas cūku liemeņus un rīkojas ar tiem	21
III PIELIKUMS.	Paraugu ņemšana no savvaļas cūkām un savvaļas cūku liemeņu izņemšana attiecīgajās dalībvalstīs	22
IV pielikums.	Ar savvaļas cūkām saistīto ieteikumu kopsavilkums, kā aprakstīts III nodaļā	23

SAĪSINĀJUMI

Av	Antivielas
AHL	Regula (ES) 2016/429
ĀCM	Āfrikas cūku mēris
ĀCM pamatnostādnes	Pamatnostādnes par Āfrikas cūku mēra profilaksi, kontroli un izskaušanu Savienībā
ĀCMV	Āfrikas cūku mēra vīruss
ĀCM regula	Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2023/594 ⁽¹⁾ , ar ko nosaka īpašus slimības kontroles pasākumus attiecībā uz Āfrikas cūku mēri un atceļ Īstenošanas regulu (ES) 2021/605
EFSA	Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde
ELISA	Imūnfermentatīvā analīze
ES	Eiropas Savienība
ESRL	ES references laboratorija attiecībā uz ĀCM ⁽²⁾
EUVET	ES Veterinārā ārkārtas vienība ⁽³⁾
FAO	Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija
GF-TAD	Pasaules mēroga sistēma dzīvnieku pārrobežu slimību progresīvai kontrolei
IPT	Imūnperoksidāzes tests
NRP	Nacionālie rīcības plāni attiecībā uz savvaļas cūkām nolūkā novērst Āfrikas cūku mēra izplatīšanos Savienībā, kā noteikts ĀCM regulas 56. pantā un IV pielikumā
WOAH	Pasaules Dzīvnieku veselības organizācija
Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgā komiteja	Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgā komiteja
PKR	Polimerāzes ķēdes reakcija
PEG ĀCM jautājumos	Pastāvīgā ekspertu grupa Āfrikas cūku mēra jautājumos

DEFINĪCIJAS

Šajās pamatnostādnēs ir izmantotas šādas definīcijas:

Ēsma ir prakse izmantot ierobežotu daudzumu barības (piem., kukurūzas) vai citus atraktantus savvaļas cūku ievilināšanai konkrētā apgabalā (noteiktā apgabalā, kur novieto barību vai citus atraktantus), kur tās pēc tam var medīt vai sagūstīt.

Izkaušana ir savvaļas cūku nonāvēšana, lai iznīcinātu liemeni bez apstrādes.

Izķeršana ir savvaļas cūku ķeršana ar krātiņveida lamatām.

Ilgstoša savvaļas cūku barošana ir prakse ilgākā laikposmā nodrošināt savvaļas cūku barību konkrētā apgabalā nolūkā atbalstīt šo dzīvnieku populācijas izdzīvošanu vai mākslīgu augšanu.

⁽¹⁾ OV L 129, 15.4.2021., 1. lpp.

⁽²⁾ <https://asf-referencelab.info/asf/en/>.

⁽³⁾ https://food.ec.europa.eu/animals/animal-diseases/veterinary-emergency-team_en.

IEVADS

ĀCM pamatnostādnes izstrādā Komisija un dalībvalstis, un tās neskar piemērojamos Savienības tiesību aktus. Autoritatīva ES tiesību aktu interpretācija ir vienīgi Eiropas Savienības Tiesas kompetencē.

Šā dokumenta mērķis ir sniegt norādījumus dalībvalstīm un/vai ieinteresētajām personām par pieejamajiem instrumentiem ĀCM profilaksei, kontrolei un izskaušanai, reaģējot uz šīs slimības epidemioloģisko situāciju ES un pasaulē.

Šīs ĀCM pamatnostādnes ir minētas ĀCM regulā:

- 5. apsvēruma (par principiem un kritērijiem ĀCM reģionalizācijas ģeogrāfiskai noteikšanai ES);
- 59. panta 3. punkta b) apakšpunkts (par visu dalībvalstu īpašajiem informēšanas pienākumiem saistībā ar ĀCM);
- IV pielikuma c) punkts (par minimālajām prasībām nacionālajiem rīcības plāniem attiecībā uz savvaļas cūkām, lai izvairītos no ĀCM izplatīšanās Savienībā).

ĀCM pamatnostādnes tiek:

- sniegta informācija par spēkā esošajiem ES tiesību aktu noteikumiem;
- aprakstīta un atbalstīta paraugprakse ĀCM pārvaldībā;
- sniegtas konsultācijas par īpašiem pasākumiem (kas nav noteikti ES tiesību aktos) ĀCM profilaksei, kontrolei un izskaušanai Savienībā;
- paredzēti principi un kritēriji ĀCM reģionalizācijas ģeogrāfiskai noteikšanai ES.

ĀCM pamatnostādnes var pielāgot dalībvalstu vai reģionu vajadzībām, lai ņemtu vērā dažādus riska līmeņus, kas noteikti katras dalībvalsts veiktajos riska novērtējumos ⁽⁴⁾, kā arī kompetento veterināro un citu iestāžu struktūru, valsts tiesību aktus un cita veida specifisku valsts vai vietējā līmenī.

ĀCM pamatnostādnes ir izstrādātas un vajadzības gadījumā tiek atjauninātas, pamatojoties uz:

- starptautiskiem standartiem ⁽⁵⁾;
- zinātniskiem novērtējumiem (galvenokārt EFSA iesniegtiem novērtējumiem ⁽⁶⁾);
- dalībvalstu un citu valstu paraugpraksi un pieredzi, kā arī EUVET misijām un ieteikumiem;
- citu attiecīgu informāciju.

I. GALVENIE ES TIESĪBU AKTI SAISTĪBĀ AR ĀCM

Svarīgākie Savienības tiesību akti, kas saistīti ar ĀCM profilaksi, kontroli un izskaušanu, ir apkopoti šajā tabulā.

Nē	Nosaukums	Tiesību akta galvenais mērķis	Piezīmes
1.	Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/429 ⁽⁷⁾ (2016. gada 9. marts) par pārnēsājamām dzīvnieku slimībām un ar ko	Horizontālais tiesiskais regulējums dzīvnieku veselības jomā Savienībā	Dzīvnieku veselības tiesību akts (AHL) Plašāka informācija pieejama Komisijas tīmekļa vietnē:

⁽⁴⁾ EFSA Journal 2018;16(11):5494.

⁽⁵⁾ <https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/>

⁽⁶⁾ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/african-swine-fever>

⁽⁷⁾ OV L 84, 31.3.2016., 1. lpp.

Nē	Nosaukums	Tiesību akta galvenais mērķis	Piezīmes
	groza un atceļ konkrētus aktus dzīvnieku veselības jomā		https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulation_en . Lai jaunos noteikumus piemērotu, Komisija ir pieņēmusi vairākus deleģētos un īstenošanas aktus ⁽⁸⁾ .
2.	Komisijas Deleģētā regula (ES) 2020/687 ⁽⁹⁾ (2019. gada 17. decembris), ar ko attiecībā uz noteikumiem par noteiktu sarakstā norādītu slimību profilaksi un kontroli papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/429	Nosaka pasākumus, ja ir oficiālas aizdomas par slimībām vai tās ir apstiprinātas, nosaka ierobežojumu (aizsardzības/uzraudzības) un inficēto zonu izveidi, ievieš aizliegumus un nosacījumus atļautai pārvietošanai no šīm zonām.	Papildu noteikumi par slimību profilaksi un kontroli. Plašāka informācija pieejama Komisijas tīmekļa vietnē: https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/diseases-and-control-measures_en
3.	Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2023/594 ⁽¹⁰⁾ (2023. gada 16. marts), ar ko nosaka īpašus slimības kontroles pasākumus attiecībā uz Āfrikas cūku mēri un atceļ Īstenošanas regulu (ES) 2021/605.	Nosaka īpašus slimības kontroles pasākumus attiecībā uz ĀCM (ES zonēšanas pasākumi saistībā ar ĀCM), uzskaita Savienības līmenī I, II un III līmeņa ierobežojumu zonas (I pielikums) un ierobežojumu zonas, kas ietver aizsardzības zonas un uzraudzības zonas, un inficētās zonas (II pielikums), nosaka saskaņotus biodrošības pasākumus noteiktos objektos (III pielikums) un minimālās prasības attiecībā uz nacionālajiem rīcības plāniem (IV pielikums).	Īpaši ĀCM kontroles pasākumi (Savienības ĀCM zonēšanas pasākumi). Plašāka informācija pieejama Komisijas tīmekļa vietnē: https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/control-measures/asf_en

II. TURĒTAS CŪKAS

1. Vispārīga informācija

Pasākumi, kas jāveic, lai novērstu, kontrolētu un izskaustu ĀCM turētu cūku populācijā, ir noteikti I iedaļā minētajos ES tiesību aktos.

2. Papildu pasākumi ĀCM profilaksei, kontrolei un izskaušanai turētu cūku populācijā

ĀCM pamatnostādnēs ir sniegti norādījumi par to, kā labāk īstenot pasākumus ĀCM profilaksei, kontrolei un izskaušanai turētu cūku populācijā, kuri attiecīgā gadījumā būtu jāapsver.

⁽⁸⁾ https://food.ec.europa.eu/animals/animal-health/animal-health-law/delegated-and-implementing-acts_en.

⁽⁹⁾ OV L 174, 3.6.2020., 64. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV L 79, 17.3.2023., 65. lpp.

2.1. Izpratnes veicināšana

Papildus vispārīgiem pienākumiem, kas noteikti AHL, ĀCM regulā ir paredzēti šādi īpaši pienākumi:

- īpaši informēšanas un apmācības pienākumi attiecīgajās dalībvalstīs (ĀCM regulas 57. un 58. pants);
- īpaši informēšanas pienākumi visās dalībvalstīs (ĀCM regulas 59. pants).

Pamatnostādņu I pielikumā ir sniegti galvenie vēstījumi un saziņas stratēģijas, kas pielāgotas dažādām mērķauditorijām. Tie varētu būt pamatā valstu informēšanas kampaņu izveidei visās dalībvalstīs.

Depozitārijs informatīvajiem materiāliem par ĀCM, ko izmanto dažādās valstīs, ir pieejams arī PEG ĀCM jautājumos Eiropā tīmekļa vietnē (GF-TAD iniciatīva) ⁽¹¹⁾.

2.2. Biodrošības pasākumi

Regulā (ES) 2016/429 ir sniegts vispārīgs biodrošības jēdziens un definīcija, un attiecībā uz to ir ietverti daži horizontāli noteikumi ⁽¹²⁾.

ĀCM regulas 16. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punktā un III pielikumā ir noteikti pastiprināti biodrošības pasākumi, kas veicami turētu cūku objektos, kuri atrodas attiecīgo dalībvalstu I, II un III līmeņa ierobežojumu zonās, tad, ja kompetentā iestāde saskaņā ar ĀCM regulu ir atļāvusi pārvietot noteiktus sūtījumus.

ĀCM regulas III pielikumā noteiktie biodrošības pasākumi būtu jāveicina visās dalībvalstīs, un tos var piemērot arī citos turētu cūku objektos (kuriem nav saistību saskaņā ar ĀCM regulu) (attiecīgā gadījumā, izņemot kautuves), lai novērstu, kontrolētu un izskaustu ĀCM.

2.3. Cūku turēšana ārpus telpām II un III līmeņa ierobežojumu zonās

Ņemot vērā ĀCMV pārneses risku, tiek ieteikts cūku turēšanu ārpus telpām limitēt vismaz II un III līmeņa ierobežojumu zonās. Pēc kompetentās iestādes veiktā riska novērtējuma tā, izskatot katru gadījumu atsevišķi, varētu lemt par cūku turēšanu ārpus telpām II un III līmeņa ierobežojumu zonās, pamatojoties uz ⁽¹³⁾:

- piemērotiem biodrošības pasākumiem (piem., dubultais nožogojums vai vienkārtīgs blīvs nožogojums);
- regulāri īstenotiem neatkarīgiem un objektīviem biodrošības novērtējumiem saimniecībās vai citos objektos (piem., norobežotos objektos, tostarp zooloģiskajos dārzos), izmantojot visaptverošus standarta protokolus;
- attiecīgā gadījumā ārpustelpu cūku audzēšanas saimniecību novērtējumu vai apstiprinājumu, balstoties uz saimniecību biodrošības risku, kas norādīts oficiālā sistēmā, ko pārvalda kompetentās iestādes.

2.4. Oficiālo veterinārārstu regulāri apmeklējumi

ĀCM regulas 16. panta 1. punkta a) apakšpunkts nosaka regulāru apmeklējumu biežumu objektos, uz kuriem attiecas noteiktu sūtījumu atļauta pārvietošana ierobežojumu zonās un ārpus tām. Objekti, kuros cūkas tiek turētas tikai pašu patēriņam, arī būtu regulāri jāapmeklē oficiālajiem veterinārārstiem, pamatojoties uz riska novērtējumu, kas vērsts uz ĀCM un ko veic attiecīgās dalībvalsts kompetentā iestāde un saskaņā ar attiecīgajiem ES tiesību aktiem.

2.5. Riska novērtējums attiecībā uz barību

Tiek uzskatīts, ka barība saistīta ar zemāku risku ⁽¹⁴⁾ nekā vairāki citi inficēšanās ceļi (piem., saskare ar inficētiem dzīvniekiem un pārtikas atkritumu izbarošana). Lai gan EFSA ir identificējusi dažus barības veidus, kas var radīt risku ĀCM pārnesi uz cūku audzētāvu, jo īpaši reģionos, kur ir savvaļas cūku kontaminācija, riska pārvaldība, visticamāk, būs nepieciešama citu riska ceļu dēļ, piemēram, dzīvju mājas cūku pārvietošana, atkritumu ar cūku izcelsmes produktiem izbarošana vai savstarpēja saskare starp savvaļas cūkām un turētām cūkām.

⁽¹¹⁾ <https://rr-europe.woaah.org/en/Projects/gf-tads-europe/standing-groups-of-experts-on-african-swine-fever-in-europe/depository-on-african-swine-fever/>.

⁽¹²⁾ Piemēram, 10., 55., 65. pantā u.c.

⁽¹³⁾ EFSA Journal 2021;19(6):6639.

⁽¹⁴⁾ EFSA Journal 2021;19(4):6558.

Vietēji ražots siens, salmi vai graudi, kas novākti apgabalā, kur savvaļas cūkām ir ĀCM, lauksaimniecības aprīkojuma izmantošana no līdzīga apgabala vai svaigas lopbarības nodrošināšana cūkām ir identificēti kā potenciāli ĀCM avoti mājas cūkām, jo īpaši objektos, kuros cūkas tur pašpatēriņam.

Barības aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem būtu pienācīgi jāievieš efektīvas izsekojamības sistēmas un biodrošības pasākumi, lai nodrošinātu barības sastāvdaļu piegāžu drošumu nolūkā novērst ĀCMV pārneses riskus.

Attiecīgā gadījumā barības produktu un barības piedevu vai pakaišu, kuru izcelsme ir ĀCM skartajās teritorijās, uzglabāšana (temperatūrā virs 0 °C) pirms to izmantošanas samazinās ĀCMV izdzīvošanas risku matricā. Konkrētās situācijās kompetentajai iestādei būtu jāapsver attiecīgie dekontaminācijas un uzglabāšanas procesi (piem., uzglabāšanas laiks, apstrāde, temperatūra), kas ļautu samazināt iespējamu barības, ko pārvieto no ĀCM skartajām teritorijām uz neskartajām teritorijām, kontamināciju ar vīrusu.

Ja tiek uzskatīts, ka vietēji novāktu graudu, zāles un salmu izmantošana rada risku (pēc riska novērtējuma, ko veikusi attiecīgās dalībvalsts kompetentā iestāde) vietējos dominējošos apstākļos (jo īpaši objektos, kuros cūkas tur tikai pašu patēriņam), kompetentajām iestādēm būtu jāapsver šādi pasākumi:

- a) aizliegums turēt cūkas barot ar svaigu zāli vai graudiem ⁽¹⁵⁾, ja vien tos neapstrādā tā, lai inaktivētu ĀCMV, vai vismaz 30 dienas pirms lietošanas tos neuzglabā nepieejamā vietā;
- b) aizliegums turēt cūku pakaišiem izmantot salmus ⁽¹⁶⁾, ja vien tie nav apstrādāti tā, lai inaktivētu ĀCMV, vai vismaz 90 dienas pirms lietošanas tos neuzglabā nepieejamā vietā.

2.6. Paraugu ņemšana un testēšana

Prasības ĀCM paraugu ņemšanai no turētām cūkām un testēšanai ir noteiktas I iedaļā minētajos ES tiesību aktos.

Ja turētās cūkas tiek nokautas pašu patēriņam tajā pašā objektā, paraugu ņemšana un testēšana ĀCM noteikšanai būtu jāveic saskaņā ar kompetentās iestādes norādījumiem vismaz ierobežojumu zonās.

Paraugu vākšana, kā arī diagnostikas metodes, to validācija un interpretācija būtu jāveic saskaņā ar Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2020/689 6. pantu, un attiecīgā gadījumā būtu jāņem vērā arī ⁽¹⁷⁾:

- norādījumi, kas darīti pieejami ESRL tīmekļa vietnē ⁽¹⁸⁾, un
- Pasaules Dzīvnieku veselības organizācijas (WOAH) Diagnostikas testu un vakcīnu rokasgrāmata sauszemes dzīvniekiem ⁽¹⁹⁾.

III. SAVVAĻAS CŪKAS

1. Vispārīga informācija

Pasākumi, kas jāpieņem, lai novērstu, kontrolētu un izskaustu ĀCM savvaļas cūku populācijā, ir noteikti I iedaļā minētajos ES tiesību aktos.

Savvaļas cūkas būtiski ietekmē ĀCM izplatīšanos un pastāvēšanu. Savvaļas cūku pienācīga pārvaldība ⁽²⁰⁾, kā ieteikts šajās pamatnostādņēs, būtu jāveic:

⁽¹⁵⁾ Kuru izcelsme ir apgabalos, par kuriem ir zināms, ka tur ir ĀCM.

⁽¹⁶⁾ Kuru izcelsme ir apgabalos, par kuriem ir zināms, ka tur ir ĀCM.

⁽¹⁷⁾ Komisijas Deleģētā regula (ES) 2020/689 (2019. gada 17. decembris), ar ko attiecībā uz noteikumiem par noteiktu sarakstā norādītu un jaunradušos slimību uzraudzību, izskaušanas programmām un statusu "brīvs no slimības" papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/429 (OV L 174, 3.6.2020., 211. lpp.).

⁽¹⁸⁾ <https://asf-referencelab.info/asf/en/>

⁽¹⁹⁾ <https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/>

⁽²⁰⁾ EFSA Journal 2018;16(11):5494.

- slimības neskartajās teritorijās — galveno uzmanību pievēršot profilakses paraugpraksi, savlaicīgai atklāšanai un sagatavotībai iespējama ĀCM sastopamībai, un
- slimības skartajās teritorijās — nolūkā slimību kontrolēt un izskaust.

Savvaļas cūku blīvums tiek uzskatīts par ietekmīgāko riska faktoru ĀCM sastopamībai šajos dzīvniekos. Preventīvie pasākumi nolūkā samazināt un stabilizēt savvaļas cūku populāciju pirms ĀCM ievazāšanās palīdz mazināt gan i) iespējamību, ka iedzīvotāji saskarsies ar ĀCM, gan ii) nepieciešamību īstenot centienus saistībā ar iespējamām ārkārtas darbībām (t. i., mazāk liemeņu izņemšanas), ja notiktu ĀCM uzliesmojums.

Dalībvalstīm, pamatojoties uz nacionālajiem rīcības plāniem, būtu jāapsver ilgtermiņa pieeja savvaļas cūku pārvaldībā.

2. Papildu pasākumi ĀCM profilaksei, kontrolei un izskaušanai savvaļas cūku populācijā

ĀCM pamatnostādņēs ir sniegtas papildu indikācijas un norādījumi par to, kā labāk īstenot pasākumus ĀCM profilaksei, kontrolei un izskaušanai savvaļas cūku populācijā, kuri attiecīgā gadījumā būtu jāapsver.

Pasākumi, kas saistīti ar ĀCM profilaksi, kontroli un izskaušanu, varētu atšķirties (attiecīgā gadījumā nepārsniedzot tiesību aktos noteiktos ierobežojumus), un tie būtu jāpielāgo katram apgabalam vai zonai. To pamatā vajadzētu būt:

- slimības attīstības laikam apgabalā vai zonā (inficēšanās dažādos posmus var noteikt, izmantojot pastāvīgu pasīvās uzraudzības sistēmu ĀCM savlaicīgai atklāšanai savvaļas cūku populācijā kopā ar nošautu savvaļas cūku testēšanu);
- esošās populācijas dinamikai, savvaļas cūku izplatībai un blīvumam;
- dabisku vai mākslīgu barjeru pastāvēšanai;
- vides un klimata atšķirībām;
- lauksaimniecības praksei.

ĀCM pamatnostādnes attiecas uz pasākumiem, kas saistīti ar ĀCM profilaksi, kontroli un izskaušanu savvaļas cūku populācijā, kā izklāstīts to 4.1.–4.14. punktā. Šie pasākumi ir apkopoti ĀCM pamatnostādņu IV pielikumā.

2.1. Ēsma

Ēsmai nebūtu jābūt savvaļas cūku barošanās avotam, kura mērķis ir uzturēt to populāciju (piem., ziemā).

Dalībvalsts kompetentā iestāde pēc tam, kad ir veikusi riska novērtējumu par ĀCM iespējamu ievazāšanos vai izplatīšanos un ņemot vērā iespēju piemērot papildu riska mazināšanas pasākumus, varētu lemt par barības daudzumu, kas atļauts ēsmai, ņemot vērā:

- ĀCM epidemioloģisko situāciju dalībvalstī vai zonā;
- zināšanas par dalībvalstī vai zonā esošo savvaļas cūku populāciju un
- medību praksi dalībvalstī vai zonā.

2.2. Biodrošības pasākumi skartajās teritorijās un medību laikā

Biodrošības pasākumi, kas saistīti ar savvaļas cūkām, dalībvalstīs būtu jāpastiprina un jāveic saskaņā ar rokasgrāmatu, kas izstrādāta atbilstīgi *GF-TAD* iniciatīvai “Āfrikas cūku mēris mežacūkām — ekoloģija un biodrošība” ⁽²¹⁾, jo īpaši:

- 5. nodaļai “Biodrošība skartajos mežos” un
- 6. nodaļai “Biodrošība medību laikā”.

⁽²¹⁾ <https://www.woah.org/app/uploads/2022/07/asf-in-wild-boar-ecology-and-biosecurity-2nd-ed.pdf>

Minimālās biodrošības prasības medniekiem un visiem darbiniekiem, kas meklē savvaļas cūku liemeņus un rīkojas ar tiem, ir noteiktas arī ĀCM pamatnostādņu II pielikumā.

2.3. Pamatdatu vākšana

Savvaļas cūku testēšana attiecībā uz ĀCM dalībvalstīs sniedz vērtīgu informāciju par ĀCM epidemioloģisko situāciju un slimības attīstību. Kopā ar citiem attiecīgiem datiem tas ļauj vajadzības gadījumā pielāgot konkrētus ĀCM profilakses, kontroles un izskaušanas pasākumus.

Dalībvalstu kompetentajām iestādēm attiecīgā gadījumā būtu jāvērtē un jāsniedz EFSA epidemioloģiskie dati par ĀCM un cita būtiska informācija par slimību ⁽²²⁾. Šāda informācijas apmaiņa ļauj uzkrāt zinātnisko pieredzi par ĀCM ⁽²³⁾, ņemot vērā uz risku balstītu pieeju un pārvaldības lēmumus.

2.4. Sadarbība

Savvaļas cūku pārvaldībai ir vajadzīga sadarbība starp kompetentajām iestādēm un ieinteresētajām personām, piemēram, mežsaimniecības pārvaldības struktūrām, vides iestādēm un medniekiem. Efektīva un lietderīga sadarbība ir būtiska ĀCM profilaksei, savlaicīgai atklāšanai, kontrolei un izskaušanai. Pasākumiem, kas veikti saskaņā ar šīm pamatnostādņēm, būtu jābūt saderīgiem ar attiecīgajiem ES un/vai valstu tiesību aktiem vides, medību un veterinārijas jomā, tostarp dabas un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības prasībām, un pienācīgi novērtētiem no zinātniskā pamatojuma, ietekmes un efektivitātes viedokļa.

Attiecīgu informācijas materiālu par ĀCM deponētijs ar paraugpraksi, ko izmanto dažādās valstīs, ir pieejams arī Eiropas pastāvīgās ekspertu grupas jautājumos par Āfrikas cūku mēri (*GF-TAD* iniciatīva) tīmekļa vietnē ⁽²⁴⁾.

2.5. Izkausa

Lai samazinātu savvaļas cūku populāciju, jo īpaši no jauna inficētajās zonās vai riska zonās, būtu jāapsver izkausa.

2.6. "Balto zonu" izveide

ĀCM kontrole ietver savvaļas cūku populācijas samazināšanas pasākumus, piemēram, preventīvu izkausa vai attiecīgā gadījumā medības norobežotās zonās, ko sauc par "baltajām zonām" ⁽²⁵⁾. Dažu dalībvalstu iepriekšējā pieredze apstiprina, ka šādu "balto zonu" izveide varētu būt efektīvs līdzeklis, kas ierobežotu slimības izplatīšanos savvaļas cūku populācijā. Šīs "baltās zonas" varētu izveidot apgabalā, kas ģeogrāfiski atrodas blakus attiecīgajai ĀCM ierobežojumu zonai vai tajā, kur savvaļas cūku populācijā izplatās ĀCMV. Lai apturētu ĀCM izplatīšanos, būtu jāveic dažādi pasākumi (piem., nožogošana, ievērojama un ātra savvaļas cūku populācijas samazināšana u. c.) kombinācijā ar "baltajām zonām".

2.7. Nožogošana

Nožogšanu varētu izmantot, lai attiecīgā gadījumā ierobežotu savvaļas cūku populāciju ar mērķi novērst, kontrolēt un izskaust ĀCM, jo īpaši no jauna inficētajās zonās (lai izskaustu ĀCM). Nožogošana būtu jāpiemēro ierobežotos galvenajos inficētajos apgabalos, lai nodrošinātu savvaļas cūku preventīvu izkausa norobežotā zonā ("baltajā zonā"), nolūkā ierobežot vai palēnināt savvaļas cūku pārvietošanu no nesen inficētiem rajoniem uz neinficētiem rajoniem, kā arī kopā ar citiem pasākumiem (piem., medībām, "baltajām zonām", izķeršanu utt.), lai apturētu vai palēninātu ĀCM izplatīšanos. Var izmantot dažāda veida nožogojumu (piemēram, blīvu, elektrisku), pamatojoties uz vietējiem apstākļiem un ĀCM epidemioloģisko situāciju konkrētajā apgabalā un ņemot vērā šādus aspektus ⁽²⁶⁾:

— nevar uzskatīt, ka elektriskais nožogojums savvaļas cūkas aizturēs pilnīgi, plašā mērogā un uz ilgāku laiku;

⁽²²⁾ Pamatojoties uz EFSA pieprasījumiem.

⁽²³⁾ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/african-swine-fever>

⁽²⁴⁾ <https://rr-europe.woah.org/en/Projects/gf-tads-europe/standing-groups-of-experts-on-african-swine-fever-in-europe/depository-on-african-swine-fever/>

⁽²⁵⁾ *EFSA Journal* 2021;18(5):EN-6573.

⁽²⁶⁾ *EFSA Journal* 2018;16(7):5344.

- iepriekš EFSA secināja, ka nav pierādījumu tam, ka lieli nožogojumi būtu bijuši efektīvi savvaļas cūku ierobežošanai. Tomēr varētu ņemt vērā dalībvalstu jauno pieredzi attiecībā uz nožogojumu (kā pasākumu, lai ierobežotu vai apturētu ĀCM izplatīšanos) ierobežotās galvenajās inficētajās teritorijās;
- vairākos pētījumos par smaku repelentu izmantošanu savvaļas cūku aizturēšanai tika iegūti atšķirīgi rezultāti (daži izmēģinājumi, kas norādīti attiecīgajā EFSA ziņojumā, nevarēja pierādīt repelentu efektivitāti aizsardzībā pret savvaļas cūku ielaušanos vai kultūraugu bojājumiem).

Dabiskus šķēršļus, piemēram, lielas upes vai jūras šaurumus, attiecīgā gadījumā var izmantot ierobežojumu zonu demarkācijai, jo konkrētās situācijās tie ir pierādījuši savu efektivitāti savvaļas cūku pārvietošanās samazināšanā, taču ne pilnībā.

2.8. Medības

Mednieki visās dalībvalstīs būtu jāapmāca, kādi ir ĀCM radītie riski un paraugprakse gadījumā, ja tiek atrastas mirušas savvaļas cūkas vai konstatēts jebkāds cits aizdomīgs ĀCM gadījums.

Medību prakse būtu jāpielāgo slimības epidemioloģiskajai attīstībai, ņemot vērā tās ietekmi uz savvaļas cūku populācijām. Saskaņā ar ES un valstu tiesību aktiem var izmantot papildu tehnisko aprīkojumu medībām, lai sasniegtu šajās ĀCM pamatnostādnēs un nacionālajos rīcības plānos noteiktos mērķus.

Attiecīgā gadījumā būtu jānodrošina cieša sadarbība starp attiecīgajām iestādēm un ieinteresētajām personām ⁽²⁷⁾, jo īpaši, ja medību pārvaldība ĀCM kontekstā nav dalībvalsts kompetentās veterinārās iestādes kompetencē.

2.9. Pasīvā uzraudzība, tostarp mirušu savvaļas cūku meklēšana un darbības ar liemeņiem ⁽²⁸⁾

Pasīvā uzraudzība (arī tad, ja vienlaikus aktīvi tiek meklētas mirušas savvaļas cūkas) ir visefektīvākais instruments ĀCM atklāšanai un izplatības uzraudzībai. Tāpēc būtu jāveicina paraugu ņemšana no mirušu savvaļas cūku liemeņiem un testēšana. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš, ja liemeņus konstatē no jauna inficētās zonās un šo zonu tuvumā.

Parasti liemeņi, kurus atrod pirmos, ne vienmēr ir pirmie slimības gadījumi šajā apgabalā. Tāpēc būtu jāpastiprina pasīvā uzraudzība (kuras mērķis ir arī identificēt un atrast vecākos liemeņus) un visu liemeņu testēšana, jo īpaši no jauna inficētajās zonās un šo zonu tuvumā.

2.10. Ierobežota piekļuve inficētajām zonām

Piekļuve inficētajām zonām (jo īpaši no jauna inficētajām zonām, kurās mērķis ir pēc iespējas ātrāk izskaust ĀCM) būtu pienācīgi jāierobežo, ņemot vērā ĀCM pārneses risku ar cilvēku, aprīkojuma, transportlīdzekļu u. c. starpniecību. Kompetentajai iestādei šie ierobežojumi būtu jāpārvalda, pamatojoties uz riska novērtējumu un ņemot vērā konkrētus vietējos apstākļus un situāciju.

2.11. Ilgstošas barošanas ierobežojumi

Savvaļas cūku ilgstoša barošana dalībvalstīs būtu jāierobežo, lai attiecīgi ierobežotu vai samazinātu savvaļas cūku populācijas izdzīvošanu un mākslīgu augšanu.

Citu savvaļas sugu (piem., savvaļas atgremotāju) barošanas vietām vai barošanas ierīcēm nevajadzētu būt pieejamām savvaļas cūkām, un tajās izmantotajai barībai (piem., sienam) nevajadzētu būt pievilcīgai savvaļas cūkām.

Konkrētās situācijās pēc riska novērtējuma veikšanas kompetentā iestāde varētu apsvērt iespēju atļaut savvaļas cūku ilgstošu barošanu uz ierobežotu laiku ar mērķi savvaļas cūkas turēt no jauna inficētajā zonā, kur īstermiņa mērķis ir izskaust ĀCM minētajā zonā.

⁽²⁷⁾ EFSA Journal 2018;16(11):5494.

⁽²⁸⁾ ĀCM pamatnostādnēs termins "liemenis" nozīmē gan i) savvaļas cūkas, kas atrastas mirušas (tostarp uz autoceļiem nonāvētas savvaļas cūkas), gan ii) nošautas savvaļas cūkas.

2.1.2. *Paraugu ņemšana un testēšana*

Paraugu ņemšana no savvaļas cūkām, kas atrastas mirušas, un testēšana jāveic, pamatojoties uz:

- kompetentās iestādes veikto riska novērtējumu un
- pasīvo uzraudzību.

Attiecīgā gadījumā atrastie liemeņi, izkautas (piem., no jauna inficētajā zonā vai "baltajā zonā") un slimas savvaļas cūkas būtu jātestē ĀCM noteikšanai, izmantojot PQR. Paraugi laboratoriskajai testēšanai jānogādā laboratorijā pēc iespējas ātrāk (vismaz 72 stundu laikā pēc paraugu ņemšanas, izņemot jau ierobežotās zonas, kurās mērķis ir kontrolēt ĀCM).

Būtu jāņem vērā, ka:

- PQR (vīrusu noteikšana) ir izvēles tests apgabalos, kuros ĀCM nav, un ĀCM ierobežojumu zonās;
- pozitīvs seroloģiskais tests vien nevar liecināt par vīrusa izplatīšanos;
- Av noteikšana nebūtu jāizmanto ĀCMV savlaicīgai atklāšanai, bet gan kā instruments (kā papildu tests PQR testam), lai labāk izprastu ĀCM epidemioloģijas attīstību noteiktos apgabalos un/vai īpašās situācijās, piemēram,
  - i) savvaļas cūku testēšana I līmeņa ierobežojumu zonā (kas robežojas ar inficētajām zonām); seropozitīvs dzīvnieks varētu liecināt par slimības situācijas attīstību, piemēram, ĀCMV izplatīšanos ārpus II vai III līmeņa ierobežojumu zonām;
  - ii) apgabali, kuros slimība pastāv ilgu laiku.

Papildu pamatnostādnes par paraugu ņemšanu no savvaļas cūkām un liemeņu izņemšanu attiecīgajās dalībvalstīs (dalībvalstīs, kuras ir iekļautas vai kuru apgabali ir iekļauti ĀCM regulas I un II pielikumā) ir sniegtas ĀCM pamatnostādņu III pielikumā.

2.1.3. *Izķeršana*

Izķeršana būtu jāuzskata par efektīvu pasākumu, kura mērķis ir ierobežot vai samazināt savvaļas cūku populāciju ĀCM kontekstā ierobežotā apgabalā (piem., "baltajā zonā") apvienojumā ar citiem pasākumiem, kuru mērķis ir izskaust ĀCM, jo īpaši no jauna inficētajās zonās.

3. **Pasākumu piemērošana dažādos apgabalos vai ierobežojumu zonās**

III nodaļas 2. punktā paredzētie papildu pasākumi ĀCM profilaksei, kontrolei un izskaušanai savvaļas cūku populācijā būtu jābalsta uz ĀCM epidemioloģisko situāciju un jāpielāgo dažādiem apgabaliem vai ierobežojumu zonām (kā noteikts ĀCM regulā), kas ĀCM pamatnostādņu vajadzībām iedalītas šādās kategorijās:

- 3.1. *apgabali, kuros ĀCM nav un kuri nerobežojas ar ierobežojumu zonām;*
- 3.2. *apgabali, kuros ĀCM nav (tostarp I līmeņa ierobežojumu zona), kas robežojas ar ierobežojumu zonām, kuras iekļautas ĀCM regulas I pielikumā (izņemot I līmeņa ierobežojumu zonu) un II pielikumā;*
- 3.3. *ierobežotas ierobežojumu zonas, kuras atbilst no jauna inficētajām zonām, kur ĀCM savvaļas cūku populācijā ir salīdzinoši īsu laiku (piem., ņemot vērā slimības epidemioloģisko attīstību) un kur galvenais mērķis šajā zonā ir ĀCM izskaušana īsā un vidējā termiņā;*
- 3.4. *plašas ierobežojumu zonas, kuras atbilst nozīmīgām inficētām zonām (piem., visa teritorija vai tās nozīmīga daļa dalībvalstī), kurās ĀCM savvaļas cūku populācijā ir salīdzinoši ilgu laiku un kurās galvenais mērķis ir slimības kontrole (tā kā ĀCM izskaušana var nebūt iespējama īsā un vidējā termiņā).*

Vispārīgi ieteikumi par dažādiem pasākumiem attiecībā uz dažādiem apgabaliem un ierobežojumu zonām ir sniegti 3.1.–3.4. punktā un apkopoti IV pielikumā.

- 3.1. *Pasākumi, ko varētu veikt apgabalos, kuros ĀCM nav un kuri nerobežojas ar ierobežojumu zonām*

ĀCM novēršanas nolūkā jāņem vērā šādi aspekti:

- a) ēsma ar ierobežotu barības daudzumu būtu jāatļauj tikai savvaļas cūku pievilināšanai medību, izķeršanas un attiecīgā gadījumā izkaušanas nolūkā;
- b) būtu jāveicina un jāpiemēro biodrošības pasākumi medību laikā;
- c) liels savvaļas cūku blīvums var palielināt ĀCM sastopamības risku un, ja ir ievazājies ĀCMV, izraisīt ātru ĀCM pārnesi un ilgstošu ĀCM klātbūtni skartajos apgabalos. Tāpēc, lai nodrošinātu efektīvu sagatavotību ĀCM, dalībvalstu kompetentajām iestādēm attiecīgā gadījumā galvenokārt būtu pienācīgi jācenšas būtiski samazināt savvaļas cūku populācijas blīvumu⁽²⁹⁾. Medības būtu jāfokusē uz to, lai panāktu nepārtrauktu savvaļas cūku populācijas samazināšanos. Tāpēc būtu jāveicina savvaļas cūku pieaugušu un puspieaugušu mātīšu mērķtiecīgas medības (vai attiecīgā gadījumā izkaušana). Tēviņu un mātīšu skaitam kopējā medijamo dzīvnieku daudzumā jābūt līdzsvarā (50 % no katras kategorijas);
- d) uzraudzība: paraugu ņemšanai jābalstās uz pasīvo uzraudzību; atrastie liemeņi un slimas savvaļas cūkas būtu jātestē ĀCM noteikšanai ar PQR;
- e) ilgstoša savvaļas cūku barošana būtu jāierobežo.

3.2. *Pasākumi, ko varētu veikt apgabalos, kuros ĀCM nav (tostarp I līmeņa ierobežojumu zonā), kas robežojas ar ierobežojumu zonām, kuras iekļautas ĀCM regulas I un II pielikumā*

Papildus 3.1. iedaļā norādītajiem pasākumiem palielināto ĀCM risku dēļ būtu jāsteno papildu pasākumi, kuru mērķis ir novērst ĀCM ievazāšanos, attiecīgā gadījumā nodrošināt ĀCM ātru atklāšanu un efektīvu sagatavotību ĀCM:

- a) ēsma ar ierobežotu barības daudzumu būtu jāatļauj tikai savvaļas cūku pievilināšanai medību, izķeršanas un, attiecīgā gadījumā, izkaušanas nolūkos;
- b) intensīvas medības (varētu atļaut medības ar dzinējiem un individuālas medības) būtu jāveic, lai pēc savvaļas cūku iespējamās inficēšanās samazinātu to blīvumu, kas ļautu ierobežot ĀCM vai ievērojami palēnināt ĀCM izplatīšanos;
- c) būtu jāpievēršas savvaļas cūku ilgtermiņa pārvaldības stratēģijai un jāmudina (iesaistot publisko un privāto sektoru) sasniegt populācijas samazināšanas mērķus; mednieki būtu jāuzskata par daļu no minētās stratēģijas;
- d) kompetentajai iestādei sadarbībā ar citām attiecīgajām iestādēm un ieinteresētajām personām būtu jāpārvalda izkaušana, medības un izķeršana;
- e) attiecīgā gadījumā kompetentajai iestādei sadarbībā ar citām attiecīgajām iestādēm un ieinteresētajām personām būtu jāapsver iespēja izmantot nožogojumus;
- f) uzraudzība:
  - i. attiecīgā gadījumā būtu jāveic aktīva patrulēšana ar mērķi atrast liemeņus (vēlams, ka to veic apmācīts personāls), lai pastiprinātu pasīvo uzraudzību un pēc iespējas drīzāk konstatētu ĀCM;
  - ii. paraugu ņemšanai jābalstās uz riska novērtējumu un pastiprinātu pasīvo uzraudzību; atrastie liemeņi un slimas savvaļas cūkas būtu jātestē ĀCM noteikšanai, attiecīgā gadījumā izmantojot PQR;
- g) visas atrastās mirušās savvaļas cūkas būtu jālikvidē, kā to paredzējusi kompetentā iestāde.

3.3. *Pasākumi, ko varētu veikt no jauna inficētajās zonās, lai izskaustu ĀCM*

ĀCM klātbūtnes gadījumā galvenais mērķis ir ierobežot slimību ierobežotā teritorijā, nodrošināt precīzu inficētās zonas norobežošanu un pēc iespējas ātrāk īstenot ĀCM izskaustas pasākumus.

⁽²⁹⁾ No jauna inficētajās teritorijās būtu rūpīgi jāapsver savvaļas cūku pārvaldība ar mērķi neizplatīt ĀCM tālāk.

ES ir vairāki veiksmīgi piemēri ⁽³⁰⁾ ĀCM izskaušanai savvaļas cūku populācijā, un tie būtu jāizmanto par pamatu īpaši pielāgotu ĀCM izskaušanas pasākumu izstrādei. Būtu jāņem vērā, ka:

- a) esma būtu jāatļauj tikai izķeršanas un izkaušanas nolūkā;
- b) uzraudzība:
  - i. par pamatu būtu jāizmanto pasīvā uzraudzība, lai noteiktu slimības epidēmijas fāzi (piem., mazāks skaits nesenu mirušu savvaļas cūku liemeņu varētu liecināt par ĀCM epidēmijas fāzes samazināšanos);
  - ii. lai pastiprinātu pasīvo uzraudzību, būtu jāveic aktīva patrulēšana ar mērķi atrast liemeņus, izmantojot apmācītu personālu, suņus vai bezpilota lidaparātus;
  - iii. paraugu ņemšanai jābalstās uz pastiprinātu pasīvo uzraudzību: visi atrastie liemeņi un slimas savvaļas cūkas būtu jātestē ĀCM noteikšanai, izmantojot PQR;
  - iv. papildus visu atrasto mirušo savvaļas cūku testēšanai ĀCMV noteikšanai tāpat būtu jātestē arī nomedītas vai izkautas savvaļas cūkas, izmantojot PQR (tostarp attiecīgā gadījumā Av noteikšanai);
- c) kompetentajai iestādei attiecīgā gadījumā būtu jāapsver medību (attiecībā uz visām sugām) un citu darbību mežā aizliegums kā pasākums ĀCM izplatīšanās novēršanai vismaz līdz epidēmijas fāzes samazinājumam. Darbībspējīgai ekspertu grupai ⁽³¹⁾ būtu jāpalīdz kompetentajai iestādei novērtēt epidemioloģisko situāciju un noteikt epidēmijas fāzes beigas, izmantojot pastāvīgās pasīvās uzraudzības rezultātus;
- d) medībām ar dzinējiem nevajadzētu notikt, ja vien nav pienācīgi pamatotas situācijas, kad ir īstenoti attiecīgi pasākumi (piem., nožogošana), lai novērstu savvaļas cūku pārvietošanos;
- e) visām personām, kas meklē savvaļas cūku liemeņus un rīkojas ar tiem, būtu jāpiemēro biodrošības pasākumi, lai novērstu transportlīdzekļu, pagalmu un ēku iespējamu kontamināciju;
- f) attiecīgā gadījumā piekļuve inficētajai zonai būtu jāierobežo, izņemot pilnvarotos darbiniekus vai pamatojoties uz kompetentās iestādes piešķirtajām atkāpēm;
- g) būtu jāveic īpaša mednieku apmācība, lai samazinātu vīrusa tālākas izplatīšanās iespējamību vidē un ārpus inficētās zonas;
- h) būtu jānodrošina konteineri savvaļas cūku liemeņu uzglabāšanai vismaz inficētajā zonā, ja nav alternatīvas sistēmas mirušo dzīvnieku savākšanai; katrā uzglabāšanas vietā būtu jābūt pieejamiem tīrīšanas un dezinfekcijas līdzekļiem; visas atrastās mirušās savvaļas cūkas būtu jāiznīcina, kā to paredzējusi kompetentā iestāde;
- i) izķeršanu var atļaut izkaušanas (un pēc tam testēšanas) nolūkā;
- j) izkaušanu, ko veic apmācīt mednieki, ar mērķi izskaust (vai vismaz būtiski samazināt) savvaļas cūku populāciju varētu atļaut tikai tad, kad ir sasniegta endēmiskā fāze (pēc epidēmijas fāzes) vai ir īstenoti citi pasākumi (piem., nožogošana), lai novērstu savvaļas cūku pārvietošanos, un kompetentās iestādes uzraudzībā;
- k) savvaļas cūku apstrāde (iekšējo orgānu izņemšana) nebūtu jāveic; nošautas savvaļas cūkas jāievieto šķidrumu necaurlaidīgos konteineros vai maisos, lai samazinātu dzīvnieka šķidrumu izplatīšanās risku;
- l) nožogojums ⁽³²⁾ var ierobežot savvaļas cūku pārvietošanos, tādējādi palīdzot ierobežot vai vismaz palēnināt slimības izplatīšanos. Nožogojums jāierīko noteiktās vietās. Nožogojums ir jābūvē savlaicīgi (kombinācijā ar citiem pasākumiem), lai palēninātu ĀCMV izplatīšanos un prognozējot slimības epidēmijas vilni.

⁽³⁰⁾ Čehijā: https://ec.europa.eu/food/system/files/2019-02/ad_control-measures_asf_presentation-wild-boar-czech-rep.pdf; Beļģijā: https://ec.europa.eu/food/system/files/2020-11/ad_control-measures_asf_erad-eu-bel.pdf.

⁽³¹⁾ Kā minēts Regulas (ES) 2016/429 43. pantā un Deleģētās regulas (ES) 2020/687 66. pantā.

⁽³²⁾ EFSA zinātniskais ziņojums: Āfrikas cūku mēra epidemioloģiskās situācijas apskats Eiropas Savienībā (2017. gada novembris — 2018. gada novembris).

3.4. Pasākumi, kuros ĀCM kontroles nolūkos varētu veikt plašās inficētajās zonās

Galvenais mērķis ir kontrolēt ĀCM attiecīgajā zonā un nodrošināt, ka slimība neizplatās tālāk uz apgabaliem, kuros ĀCM nav, vai, ja tas nav iespējams, pēc iespējas ierobežot ātrumu, ar kādu ĀCM izplatās uz citiem apgabaliem.

Nemot vērā, ka ĀCMV inficētajās zonās ir bijis ilgu laiku ⁽³³⁾ un tā ir nozīmīga, plaša teritorija, būtu jāapsver šādi ĀCM kontroles pasākumi:

- a) ēsmā ar ierobežotu barības daudzumu būtu jāatļauj tikai savvaļas cūku pievilināšanai medību, izķeršanas un, attiecīgā gadījumā, izkaušanas nolūkā;
- b) uzraudzība:
  - i. paraugu ņemšanai jābalstās uz pastiprinātu pasīvo uzraudzību: visi atrastie liemeņi un slimas savvaļas cūkas būtu jātestē ĀCM noteikšanai, izmantojot PKR; nomedītas vai izkautas savvaļas cūkas būtu jātestē saskaņā ar kompetentās iestādes norādījumiem, pamatojoties uz konkrēto epidemioloģisko situāciju un ņemot vērā attiecīgos ES tiesību aktus (piemēram, ĀCM regulas 51. un 52. pantu);
  - ii. lai pastiprinātu pasīvo uzraudzību, būtu jāveic apmācīta personāla aktīva patrulēšana ar mērķi atrast liemeņus;
- c) medības un izķeršana būtu jākoncentrē uz paraugu vākšanu testēšanai;
- d) medību, izķeršanas un liemeņu izņemšanas laikā būtu jāpiemēro minimālās biodrošības prasības;
- e) savvaļas cūku izkaušana būtu jāveic apmācītiem medniekiem;
- f) kā to paredzējusi kompetentā iestāde, būtu jālikvidē visas atrastās mirušās savvaļas cūkas, kā arī izķerto vai nomedīto savvaļas cūku liemeņi, kuriem konstatēts ĀCM;
- g) nožogošana plašās platībās kopumā nebūtu jāapsver ⁽³⁴⁾. Tomēr konkrētās situācijās stratēģisko nožogšanu varētu apsvērt un īstenot, pamatojoties uz riska novērtējumu, ko veikusi kompetentā iestāde.

IV. PRINCIPI UN KRITĒRIJI ĀCM REĢIONALIZĀCIJAS ĢEOGRĀFISKAJAI NOTEIKŠANAI ES

ĀCM regulā ir paredzēti noteikumi par ierobežojumu zonu iekļaušanu I un II pielikumā Savienības līmenī pēc ĀCM uzliesmojumiem. Minētās ierobežojumu zonas būtu jāiekļauj ĀCM regulas I un II pielikumā, ņemot vērā attiecīgo dalībvalstu kompetento iestāžu sniegto informāciju par slimības situāciju un šīs pamatnostādnes, kā arī ĀCM izplatīšanās riska līmeni un ĀCM vispārējo epidemioloģisko situāciju attiecīgajā dalībvalstī un – attiecīgā gadījumā – kaimiņos esošajās dalībvalstīs vai trešās valstīs (kā paredzēts ĀCM regulas 5. apsvērumā).

1. ES tiesību akti. Noteikumi par ierobežojumu zonu iekļaušanu sarakstā pēc ĀCM uzliesmojumiem un attiecīgajās ierobežojumu zonās piemērojami pasākumi ir paredzēti ES tiesību aktos, kas minēti ĀCM pamatnostādņu I nodaļā. ĀCM regulā ir noteikti īpaši ĀCM slimību kontroles pasākumi, kas saistīti ar tās I un II pielikumā uzskaitītajām ierobežojumu zonām. ĀCM regulā ir paredzēta arī reģionalizācijas pieeja, ko piemēro papildus Regulā (ES) 2016/429 un Deleģētajā regulā (ES) 2020/687 noteiktajiem slimību kontroles pasākumiem. ĀCM regulā ir uzskaitītas ierobežojumu zonas tajās dalībvalstīs, kuras skāruši ĀCM uzliesmojumi vai kuras ir pakļautas riskam sakarā ar to tuvumu šādiem uzliesmojumiem.
2. ĀCM ierobežojumu zonu ģeogrāfiskās demarkācijas kritēriji ĀCM ierobežojumu zonu iekļaušanai ĀCM regulā, grozīšanai un svītrosānai no ĀCM regulas I vai II pielikuma. ĀCM ierobežojumu zonas atšķiras pēc ĀCM epidemioloģiskās situācijas un izplatīšanās riska līmeņa. Tās ir klasificētas šādi: i) I, II un III līmeņa ierobežojumu zonas, pie tam III līmeņa ierobežojumu zona nozīmē visaugstāko ĀCM izplatīšanās risku un visstraujāk mainīgo slimības situāciju turētu cūku

⁽³³⁾ Vairāk nekā 24–36 mēnešus, ņemot vērā īpašo situāciju šajā zonā.

⁽³⁴⁾ Pašlaik nav pierādījumu, ka lieli nožogojumi būtu bijuši efektīvi mežacūku ierobežošanai (EFSA, doi: 10.2903/j.efsa.2018.5344).

populācijā, un pēc ĀCM uzliesmojuma kādā iepriekš slimībbrīvā dalībvalstī vai zonā, ii) ierobežojumu zonas, kas ietver aizsardzības zonas un uzraudzības zonas (gadījumā, ja ĀCM uzliesmo turētu cūku populācijā) un inficētās zonas (ja minētā slimība uzliesmo savvaļas cūku populācijā). Turklāt minētās ierobežojumu zonas būtu jāiekļauj ĀCM regulā, jāgroza vai jāsvīturo no ĀCM regulas I vai II pielikuma, attiecīgā gadījumā ņemot vērā:

- 2.1. attiecīgās dalībvalsts kompetentās iestādes sniegto informāciju un pamatojumu saistībā ar slimības situāciju un veiktajiem pasākumiem;
  - 2.2. zinātniski pamatotus principus un kritērijus reģionalizācijas ģeogrāfiskai definēšanai ĀCM dēļ un pašreizējās pamatnostādnes par ĀCM;
  - 2.3. ieviesto uzraudzību un tās rezultātus;
  - 2.4. ĀCM izplatīšanās riska līmeni;
  - 2.5. ĀCM vispārējo epidemioloģisko situāciju, tās attīstību un papildu riska faktorus attiecīgajā dalībvalstī un kaimiņos esošajās dalībvalstīs vai trešās valstīs;
  - 2.6. ĀCM vēsturisko un neseno klātbūtni gan turētu, gan savvaļas cūku populācijā, par ko liecina efektīva uzraudzība;
  - 2.7. attiecīgās epidemioloģiskās vienības lielumu, teritoriālo un ģeogrāfisko nepārtrauktību ar blakus esošām teritorijām, klātesošā biotopa tipoloģiju;
  - 2.8. ģeogrāfiskos aspektus, kas saistīti ar uzliesmojumu vietu;
  - 2.9. ekoloģiskos faktorus (piem., ūdensceļi, meži) un dabisku un mākslīgu barjeru pastāvēšana (piem., nožogoti lielceļi vai dzelzceļš vai "baltās zonas");
  - 2.10. savvaļas cūku klātbūtni un sadalījumu;
  - 2.11. slimības epidemioloģiju;
  - 2.12. EFSA vai kompetento iestāžu veikto īpašo epidemioloģisko novērtējumu rezultātus;
  - 2.13. iepriekšējo pieredzi, kas gūta saistībā ar ĀCM izplatību;
  - 2.14. administratīvos iedalījumus, teritoriālo nepārtrauktību;
  - 2.15. kontroles pasākumu izpildāmību;
  - 2.16. turētu cūku objektu sadalījumu un profilu (piem., ražošanas veids (piemēram, darbības ārpus telpām)) un aizsardzības zonu un uzraudzības zonu pastāvēšana;
  - 2.17. medību praksi un citus savvaļas dzīvnieku pārvaldības apsvērumus.
3. Pamatojoties uz to dalībvalstu epidemioloģisko datu analīzi, kuras skāris ĀCM vīrusa II genotips, EFSA ziņojumos ⁽³⁵⁾ par ĀCM ir norādījusi šādus konstatējumus, kas attiecas uz reģionalizāciju:
- 3.1. infekcija turpināja lēnām izplatīties savvaļas cūku populācijās (vidējais ĀCM infekcijas izplatīšanās ātrums noteiktos apgabalos bija 8–17 km/gadā ⁽³⁶⁾),
  - 3.2. ĀCM ir ievazājies vairākās ES dalībvalstīs, izmantojot divus atšķirīgus izplatīšanas procesus:
    - 3.2.1. salīdzinoši lēna un nepārtraukta cūku mediēta izplatība savvaļas cūku populācijās un metapopulācijās;
    - 3.2.2. cilvēka mediēta translokācija, kuras rezultātā izveidojas jaunas ĀCM kopas tālu no apgabaliem, kuros ĀCM bija sastopams iepriekš.

⁽³⁵⁾ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/african-swine-fever>.

⁽³⁶⁾ Vidējais infekcijas ātrums Beļģijā, Čehijā, Igaunijā, Ungārijā, Latvijā, Lietuvā un Polijā, kas aprēķināts, izmantojot tīkla analīzi, bija no 2,9 līdz 11,7 km/gadā (Āfrikas cūku mēra epidemioloģiskās situācijas apskats Eiropas Savienībā (2018. gada novembris — 2019. gada oktobris). *EFSA Journal*, 18. sējums, Nr. 1, 2020. gada janvāris.

4. *Ierobežojumu termiņš.* ĀCM regulas I vai II pielikumā iekļautos apgabalos ierobežojumi būtu jā saglabā, līdz epidemioloģiskā situācija atbilst ĀCM ierobežojumu zonu grozīšanas vai atcelšanas kritērijiem. WOAH Sauszemes dzīvnieku veselības kodeksa ⁽³⁷⁾ principi, kā arī epidemioloģiskie apsvērumi attiecībā uz šo slimību sniedz dažus norādījumus par laiku un kritērijiem, kas jāievēro, lai apgabals, kas pasludināts par ierobežojumu zonu ĀCM sastopamības dēļ, atgūtu slimībbrīvas apgabala statusu.
5. *Galvenie vispārīgie kritēriji ĀCM regulas I vai II pielikumā iekļauto ĀCM ierobežojumu zonu demarkācijai.* Lai novērstu ĀCM izplatīšanos un aizsargātu ES iekšējo tirgu un starptautisko tirdzniecību, attiecībā uz sarakstā iekļauto ierobežojumu zonu grozīšanu būtu jāievēro piesardzīga un zinātniski pamatota pieeja. Par pamatu ņemot WOAH Sauszemes dzīvnieku veselības kodeksu un labākās pieejamās zināšanas, pirms grozīt ĀCM regulas I vai II pielikumā iekļauto ierobežojumu zonu sarakstu, būtu jāņem vērā sekojošais:
  - 5.1. sarakstā iekļauto I un II līmeņa ierobežojumu zonu skaita samazināšana vai to pilnīga svītrosana nebūtu jāveic:
    - 5.1.1. EFSA aprakstītajā laikā, kad slimības sezonālā izplatība sasniedz maksimumu;
    - 5.1.2. citos slimības lielākas izplatīšanās periodos attiecīgo ierobežojumu zonu tuvumā;
    - 5.1.3. kad attiecīgajā dalībvalstī vērojama negatīva vispārējā ĀCM epidemioloģiskā situācija.Tomēr, lai samazinātu norādīto ierobežojumu zonu skaitu un pilnībā svītrotu kādu no tām arī 5.1.1. punktā minēto sezonālās izplatības maksimumu laikā, var ņemt vērā ĀCM pozitīvo vispārējo epidemioloģisko situāciju dalībvalstī un kompetentās veterinārās iestādes sniegto pamatojumu;
  - 5.2. attiecīgajā ierobežojumu zonā un tās apkārtnē dalībvalsts teritorijā pietiekami ilgu laiku, kas atbilst ĀCM epidemioloģiskajai situācijai, būtu jābūt ieviestai atbilstoši ĀCM uzraudzībai, kas uzrāda labvēlīgus rezultātus;
  - 5.3. ĀCM vispārējā epidemioloģiskā situācija valstī, kompetentās iestādes sniegtais pamatojums un attiecīgā gadījumā Komisijas revīziju konstatējumi;
  - 5.4. kompetentajai iestādei būtu jānovērtē riski, kas izriet no ierobežojumu zonu izmaiņām, un novērtējumā būtu jānorāda, ka ĀCM izplatīšanās risks attiecīgajā ierobežojumu zonā ir niecīgs.
6. *Galvenie īpašie kritēriji sarakstā iekļautās III līmeņa ierobežojumu zonas samazināšanai vai pilnīgai svītrosanai un attiecīgā gadījumā tās statusa maiņai uz II līmeņa ierobežojumu zonu (gadījumā, ja savvaļas cūku populācijā minētajā zonā ir konstatēta ĀCMV klātbūtne), I līmeņa ierobežojumu zonu (gadījumā, ja ĀCMV klātbūtne konstatēta turētu cūku vai savvaļas cūku populācijas tiešā tuvumā) vai apgabalu, kurā ierobežojumu nav:*
  - 6.1. pēdējo trīs gadu laikā šajā zonā nav bijis neviena ĀCMV inficēšanās gadījuma; šo periodu var saīsināt līdz 12 mēnešiem, ja novērošana valstī vai zonā vai zinātniskais novērtējums, kas veikts ES vai valsts līmenī, neliecina par *Ornithodoros* ģints ērcu klātbūtni vai iesaisti;
  - 6.2. ja viens ĀCM uzliesmojums vai ierobežots uzliesmojumu skaits noteiktā vietā un laikā (30 dienas pēc pirmā uzliesmojuma minētajā zonā) ir bijis turētu cūku objektos pietiekami lielā teritorijā, kurā pēdējo 12 mēnešu laikā turētu cūku populācijā nav bijis ĀCM uzliesmojuma, 6.1. punktā minēto trīs gadu vai 12 mēnešu periodu var samazināt līdz 3 mēnešiem, ja:
    - 6.2.1. visos skartajos objektos ir veikta sākotnējā tīrīšana un dezinfekcija un, attiecīgā gadījumā, insektu un grauzēju kontrole saskaņā ar Deleģētās regulas (ES) 2020/687 15. pantu (tūlīt pēc minētās regulas 12. pantā un, attiecīgā gadījumā, 14. pantā paredzēto pasākumu pabeigšanas);
    - 6.2.2. tiek īstenoti Deleģētās regulas (ES) 2020/687 26. un 41. pantā minētie pasākumi (oficiālo veterinārārstu apmeklējumi un klīniskās un vajadzības gadījumā laboratoriskās pārbaudes); un

⁽³⁷⁾ https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access/?id=169&L=1&htmlfile=cha_pitre_asf.htm.

- 6.2.3. ja uzraudzība valstī vai zonā vai zinātniskais novērtējums, kas veikts ES vai valsts līmenī, neliecina par *Ornithodoros* ģints ērcu klātbūtni vai iesaisti;
7. Galvenie īpašie kritēriji sarakstā iekļautās II līmeņa ierobežojumu zonas samazināšanai vai pilnīgai svītrosānai un statusa maiņai uz I līmeņa ierobežojumu zonu vai apgabalu, kurā ierobežojumu nav:
- 7.1. pēdējos 12 mēnešos nav konstatēti ĀCM uzliesmojumi savvaļas cūku populācijā;
- 7.2. pamatojoties uz dalībvalsts ĀCM vispārējo epidemioloģisko situāciju un attiecīgās kompetentās iestādes sniegtajiem pamatojumiem, var ņemt vērā īpašas situācijas⁽³⁸⁾ saistībā ar 7.1. punktā minētā 12 mēnešu laikposma samazināšanu;
- 7.3. ja attiecīgajā dalībvalstī kopumā ir labvēlīga epidemioloģiskā situācija, ir pierādīts, ka ĀCMV izplatība noteiktā ģeogrāfiskā kontekstā nav konstatēta, un to pamato EFSA izstāšanās stratēģijas īstenošanas labvēlīgie secinājumi⁽³⁹⁾ (divu posmu pieeja: atbilstoša ilguma skrīninga perioda “*Screening Phase*” un sekojoša atbilstoša ilguma apstiprināšanas perioda “*Confirmation Phase*” kombinācija).
8. Sarakstā norādītās I līmeņa ierobežojumu zonas samazināšanā vai pilnīgā svītrosānā būtu jāņem vērā:
- 8.1. ar ĀCM saistīto risku novērtēšana;
- 8.2. tas, ka agrāk nav bijuši ĀCM uzliesmojumi turētu cūku vai savvaļas cūku populācijā:
- 8.2.1. 12 mēneši;
- 8.2.2. vai 3 mēnešus, ja 6.2. punktā minēto kritēriju izmanto, lai mainītu statusu no III ierobežojumu zonas uz attiecīgo I līmeņa ierobežojumu zonu;
- 8.3. viss epidemioloģisko datu kopums plašākā ģeogrāfiskā un laika kontekstā, tostarp ĀCM epidemioloģisko situāciju II un/vai III ierobežojumu zonā;
- 8.4. ĀCM epidēmijas fāze attiecīgajā zonā un attiecīgā gadījumā – visā dalībvalstī; I līmeņa ierobežojumu zonu nevajadzētu svītrot no saraksta epidēmijas sākumposmā.

⁽³⁸⁾ Piemēram, pēdējais apstiprinātais ĀCM gadījums ir saistīts ar PĶR pozitīvu sadalītu vai skeletonizētu savvaļas cūku liemeni, kas liecina par minētā dzīvnieka nāvi vairākus mēnešus pirms gadījuma apstiprināšanas dienas.

⁽³⁹⁾ EFSA Journal 2021: 19. sējums, Nr. 3, 2021. gada marts.

I PIELIKUMS.

Galvenie vēstījumi izpratnes veicināšanas kampaņām dalībvalstīs

Izpratnes veicināšanas kampaņām būtu jāinformē, jāizglīto un jāmotivē visas ieinteresētās personas, lai palielinātu uzraudzību un ziņošanu, uzlabotu profilakses praksi un novērstu ĀCM turpmāku izplatību un ievazāšanos jaunos apgabalos. Šajās kampaņās būtu jāuzsver, ka:

- ĀCM nogalina gan turētas, gan savvaļas cūkas,
- ĀCM var ierobežot lauksaimnieku iztiku,
- ĀCM var ievērojami samazināt savvaļas cūku populāciju (vai pat pilnībā iznīcināt to),
- ĀCM skartajās teritorijās var būtiski ietekmēt medības.

Īpaša nozīme būtu jāpiešķir ieinteresēto personu rīcības motīviem un ieguvumiem, kā arī zaudējumiem, ja netiek veikti pasākumi pret ĀCM. Izpratnes veicināšanas kampaņas būtu jāpielāgo tā, lai sasniegtu paredzēto mērķauditoriju. Saziņai vajadzētu būt biežai, un pareizi jāizvēlas vairāki saziņas kanāli. Būtu jārada iespējas auditorijai sniegt atsauksmes un vērtējumu.

Vajadzības gadījumā var izmantot citu valstu paraugpraksi un piemērus ⁽¹⁾, ⁽²⁾.

Izpratnes veicināšanas kampaņas būtu periodiski jāpārskata, lai ņemtu vērā jaunu informāciju.

Slimības nozīmīgums

ĀCM ir postoša, parasti nāvējoša turētu un savvaļas cūku (tā saukto mājas cūku un mežacūku) infekcijas slimība; tā nopietni apdraud cūku audzētājus visā pasaulē; tā neietekmē cilvēkus un citas sugas, bet ĀCM nevar izārstēt un pret to nav vakcīnas. Šī slimība var būtiski ietekmēt lauku saimniecību veselību, traucēt dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu starptautisko tirdzniecību un radīt milzīgus ekonomiskus zaudējumus.

Cūkkopība ir viena no ekonomiski nozīmīgākajām lauksaimniecības nozarēm ES.

- Tā veido 8,2 % no ES lauksaimniecības nozares kopējās izlaides, kas ir augstākais rādītājs salīdzinājumā ar pārējo gaļas nozari (2022. gads, avots: AGRI ĢD).
- Cūkgaļa veido 52 % no ES kopējās gaļas produkcijas (2022. gads, datu avots: AGRI ĢD).
- Cūkgaļa ir visvairāk eksportētā gaļa no visas ES saražotās gaļas: tā veido 61 % no ES kopējā gaļas eksporta (2022. gads, datu avots: AGRI ĢD).

Plānojot izpratnes veicināšanas kampaņas, būtu jāuzsver cūkkopības nozares nozīme vietējā līmenī, nevis tikai ES līmenī.

Galvenie vēstījumi un ierosinātie saziņas līdzekļi galvenajām mērķgrupām**1. Veterinārārsti** (valsts un privātie)

Iemesli ĀCM apturēšanai:

- ĀCM nopietni apdraud cūkkopību;
- ĀCM nevar izārstēt un pret to nav komerciāli pieejamu efektīvu vakcīnu;
- slimība var radīt milzīgus ekonomiskus zaudējumus vietējā, valsts un ES līmenī;
- šī slimība rada ievērojamas ciešanas turētām un savvaļas cūkām.

Kas veterinārajiem dienestiem būtu jā dara, lai apturētu ĀCM:

- jāveic uzraudzība;
- jānodrošina pārredzama un ātra ziņošana par aizdomām;

⁽¹⁾ <https://rr-europe.woah.org/en/Projects/gf-tads-europe/standing-groups-of-experts-on-african-swine-fever-in-europe/depository-on-african-swine-fever/awareness-material-on-asf/>

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulatory_committee/presentations_en

- jāpiedalās izpratnes veicināšanas kampaņās un jāuzrauga tās;
- jāpiemēro biodrošības pasākumi starp uzņēmumu apmeklējumiem un to laikā;
- jānodrošina biodrošība uzņēmumos un jākonsultē par tās uzlabošanu.

Ierosinātie saziņas līdzekļi:

- preses materiāli, raksti u. c. specializētos žurnālos un reģionālie/vietējie plašsaziņas līdzekļi;
- iespieddarbi — plakāti, brošūras, faktu lapas u. c., ko veterinārārstu apvienībām varētu izplatīt ar tiešā pasta starpniecību;
- pasākumu, semināru, mācību, konferenču u. c. organizēšana šim mērķim;
- tiešsaistes tīmeklis un sociālie mediji;
- īsi video un animācijas, ko izplata mērķauditorijai.

2. Lauksaimnieki

Iemesli ĀCM apturēšanai:

- ĀCM nopietni apdraud cūkkopību;
- slimība var radīt milzīgus ekonomiskus zaudējumus (tieši un netieši);
- ĀCM var apdraudēt lauksaimnieku iztiku.

Kas lauksaimniekiem būtu jādara, lai apturētu ĀCM:

- jāziņo par ĀCM klīniskajām pazīmēm un simptomiem vai jebkādu anomālu mirstību;
- jāpiedalās brīvprātīgās skrīninga programmās;
- jānodrošina, ka visa pārpalikusī pārtika tiek ievietota aizzīmogotos atkritumu konteineros un ar to netiek barotas turētas vai savvaļas cūkas;
- jānodrošina un jāuzlabo biodrošība saimniecību līmenī, par ko panākta vienošanās ar kompetento iestādi.

Ierosinātie saziņas līdzekļi:

- preses materiāli, raksti u. c. specializētos žurnālos un, attiecīgā gadījumā, reģionālie/vietējie plašsaziņas līdzekļi un lauku saimniecību konsultēšanas dienesti;
- iespieddarbi — plakāti, brošūras, faktu lapas u. c., ko lauksaimnieku apvienībām varētu izplatīt ar tiešā pasta starpniecību;
- pasākumu, semināru, mācību, konferenču u. c. organizēšana šā mērķa sasniegšanai;
- tiešsaistes tīmeklis un sociālie mediji;
- īsi video un animācijas, ko izplata mērķauditorijai.

3. Mednieki

Iemesli ĀCM apturēšanai:

- lai izvairītos no medību ierobežošanas vai aizlieguma, medību tūrisma ierobežojumiem un ievērojamiem ekonomiskiem zaudējumiem medību nozarei inficētajās zonās un/vai blakus esošajos apgabalos;
- ĀCM dēļ savvaļas cūku populācijas var ievērojami samazināties vai pat izzust;
- inficētas savvaļas cūkas kontaminē vidi, tādējādi palielinot sekundāro uzliesmojumu iespējamību turētu cūku populācijā;
- ja ĀCM neatrodas ierobežotā teritorijā, vīruss var ilgstoši saglabāties vidē ar ļoti sarežģītu izejas stratēģiju.

Kas medniekiem būtu jādara, lai apturētu ĀCM:

- jāsadarbojas ar kompetento iestādi savvaļas cūku liemeņu atrašanā, ātrā ziņošanā un drošā izņemšanā no vides;
- pirms došanās prom no ierobežojumu zonas vienmēr turpat uz vietas jānotīra un jādezinficē savs aprīkojums, apģērbs, transportlīdzeklis un medību trofejas;
- attiecīgā gadījumā medību vietas noteiktajā apstrādes zonā jāizņem savvaļas cūku iekšējie orgāni;
- jāpalīdz pakāpeniski samazināt savvaļas cūku populācijas, samazinot šo dzīvnieku blīvumu apgabalos, kurus slimība vēl nav skārusi (tostarp pieaugušu un puspieaugušu mātīšu mērķētas medības);
- visu gadu nav jābaro savvaļas cūkas;
- jāizvairās no medību braucieniem uz apgabaliem, par kuriem zināms, ka savvaļas cūku populāciju tur ir skāris ĀCM.

Ierosinātie saziņas līdzekļi:

- preses materiāli, raksti specializētos žurnālos un reģionālie/vietējie plašsaziņas līdzekļi;
- iespieddarbi — plakāti, brošūras, faktu lapas u. c., ko mednieku apvienībām varētu izplatīt ar tiešā pasta starpniecību, kā arī lidostās, dzelzceļa stacijās, citos transporta objektos, tostarp uz robežām un pie savvaļas cūku dzīvotnēm (piem., publiskos parkos);
- pasākumu, semināru, apmācību, konferenču organizēšana šim mērķim;
- tiešsaistes tīmeklis un sociālie mediji;
- īsi video un animācijas, ko izplata mērķauditorijai.

4. Plaša sabiedrība (tostarp ceļotāji un barības/pārtikas pārvadātāji)

Iemesli ĀCM apturēšanai:

- dzīvnieku veselības un cūku audzētāju iztikas aizsardzība;
- ĀCM, kas rada milzīgus ekonomiskus zaudējumus, apturēšana;
- tiesību aktu ievērošana.

Kas plašai sabiedrībai būtu jādara, lai apturētu ĀCM:

- no teritorijām ārpus ES nav jāieved dzīvas cūkas vai to produkti (svaiga cūkgaļa, atdzesēta vai saldēta cūkgaļa, desas, sāļjumā mērcējot konservēts šķiņķis, cūku tauki);
- nav jāpārvieto cūkgaļa un citi cūku produkti no ĀCM ierobežojumu zonām, ja to aizliedz tiesību akti;
- nav jāatstāj pārtika vai pārtikas atkritumi vietās, kas pieejamas turētām vai savvaļas cūkām.

Ierosinātie saziņas līdzekļi:

- tiešsaistes tīmeklis un sociālie mediji;
- īsi video un animācijas, ko demonstrēt vietās, kur ceļo plaša sabiedrība — lidostās, dzelzceļa stacijās un citos transporta objektos, tostarp uz robežām; pie savvaļas cūku dzīvotnēm (piem., publiskiem parkiem);
- preses materiāli un raksti ceļojumiem, pārtikai un videi veltītos žurnālos;
- iespieddarbi — plakāti, brošūras, faktu lapas, ko izplatīt transporta objektos, lielveikalos vai dabas parkos.

II PIELIKUMS.

Biodrošības pasākumi medniekiem un visiem darbiniekiem, kas meklē savvaļas cūku liemeņus un rīkojas ar tiem

Kompetentajai iestādei, kas atbildīga par savvaļas cūku medībām vai rīkošanos ar to liemeņiem ierobežojumu zonās vai citās teritorijās (ja kompetentā iestāde uzskata, ka pastāv ĀCM risks), būtu jāapsver turpmāk uzskaitītie biodrošības pasākumi.

- a) Jābūt pieejamam pietiekamam daudzumam apstrādes telpu. Ja iespējams, katrā medību vietā jābūt pieejamai vismaz vienai īpaši iekārtotai apstrādes telpai. Ja medību vietā nav apstrādes zonas, jāizmanto tuvākā medību vieta, kur ir apstrādes telpa. Apstrādes zonai jābūt aizsargātai pret cilvēku un dzīvnieku neatļautu piekļuvi, aprīkotai ar ūdeni, pietiekami efektīviem dezinfekcijas līdzekļiem un atkritumu savākšanas iekārtām.
- b) Katrā medību vietā telpa būtu jāaprīko ar ledusskapī (vai procedūrām, kas nodrošina līdzvērtīgu rezultātu attiecībā uz liemeņa saglabāšanu, līdz ir pieejami laboratorijas rezultāti).
- c) Nomedītājām savvaļas cūkām būtu jāpaliek medību vietas telpās līdz testēšanai; izlaist drīkst tikai tos liemeņus, kuriem analīžu rezultāts ir negatīvs. Lai to panāktu, būtu jāpieprasa liemeņu individuāla identifikācija.
- d) Subprodukti no nomedītām savvaļas cūkām nebūtu jāizņem uz lauka; nošautas savvaļas cūkas būtu jānogādā īpašās iekārtotās apstrādes telpās, ierobežojot ķermeņa šķidrumu (tostarp asiņu) zudumu.
- e) Pēc savvaļas cūku apstrādes izmantotā vieta un aprīkojums (tostarp transportlīdzekļi) būtu jāmazgā un jādezinficē ar efektīviem dezinfekcijas līdzekļiem.
- f) Dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti būtu jāsavāc un jāpārstrādā saskaņā ar attiecīgajiem ES tiesību aktiem ⁽¹⁾.
- g) Veicot savvaļas cūku liemeņu meklēšanu un rīkošanos ar tiem, būtu jāpiemēro biodrošības pasākumi, lai izvairītos no transportlīdzekļu, pagalmu un ēku iespējamās kontaminācijas.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/food/food/animal-products/eu-rules_en.

III PIELIKUMS.

Paraugu ņemšana no savvaļas cūkām un savvaļas cūku liemeņu izņemšana attiecīgajās dalībvalstīs ⁽¹⁾**1. Paraugu ņemšana no savvaļas cūkām**

a) Pasīvā uzraudzība

Paraugu ņemšanas princips visā valstī (vienas un tās pašas dalībvalsts ierobežojumu zonas un apgabali, kuros ierobežojumu nav) būtu jābalsta uz pastiprinātu pasīvo uzraudzību. Pamatojoties uz kompetentās iestādes veikto riska novērtējumu, visas atrastās mirušās un slimās savvaļas cūkas attiecīgā gadījumā būtu jātestē ĀCM noteikšanai, izmantojot PĶR. Attiecībā uz paraugu ņemšanu gadījumā, ja II un III līmeņa ierobežojumu zonās tiek atrasta grupa savvaļas cūku, kas vienā un tajā pašā laikā atrastas mirušas vienā un tajā pašā vietā, PĶR testēšanu var veikt no apvienota reprezentatīva grupas parauga, kā nosaka ESRL.

b) Aktīvā uzraudzība

Pamatojoties uz kompetentās iestādes norādījumiem, varētu veikt papildu paraugu ņemšanu no nomedītām savvaļas cūkām, balstoties uz aktīvo uzraudzību. Ierobežojumu zonās paraugu ņemšana būtu jāveic no visām nomedītajām, izkautajām un atrastajām mirušajām/slimajām savvaļas cūkām (100 % paraugu ņemšana un testēšana ar PĶR). Ierobežojumu zonās nomedītās savvaļas cūkas attiecīgā gadījumā varētu papildus testēt antivielu pret ĀCM vīrusu noteikšanai, pamatojoties uz kompetentās iestādes norādījumiem.

c) Attiecībā uz nomedītām savvaļas cūkām tiek prasīti tikai asins paraugi (paraugu ņemšanai var izmantot orgānus tādos gadījumos, kad asins paraugi nav pieejami), kā nosaka ESRL.

2. Savvaļas cūku liemeņu izņemšana

a) Liemeņu meklēšana un droša likvidēšana būtu jāveic vismaz ierobežojumu zonās un jebkurā apdraudētajā teritorijā, kā noteikusi kompetentā iestāde. Inficētie liemeņi būtu jāatklāj un pēc iespējas ātrāk un droši jāizņem, lai ierobežotu slimības izplatību ierobežotā teritorijā un nekavējoties sāktu piemērot attiecīgos ĀCM kontroles un izskaušanas pasākumus.

b) Ja ĀCM konstatē neskartās teritorijās, liemeņu pasīvā atrašana būtu jāpapildina ar profesionāļu veiktu aktīvu meklēšanu noteiktos punktos ("karstie punkti"), ko noteikusi kompetentā iestāde.

c) Liemeņu likvidēšana būtu jāveic, vai nu nogādājot šos liemeņus utilizācijas uzņēmumā, dziļi apglabājot vai sadedzinot (kompetentu iestāžu uzraudzībā) saskaņā ar attiecīgajiem ES tiesību aktiem.

d) Attiecīgā gadījumā būtu jāveic dezinfekcija.

⁽¹⁾ Dalībvalstis, kurās ir I, II vai III līmeņa ierobežojumu zonas, kas iekļautas Īstenošanas regulas (ES) 2023/594 I pielikumā, un ierobežojumu zonas, kas iekļautas II pielikumā.

Ar savvaļas cūkām saistīto ieteikumu kopsavilkums, kā aprakstīts III nodaļā

Pasākumi	Epidemioloģiskā situācija			
	ĀCM nav (gatavība)	ĀCM nav (gatavība)	ĀCM sastopamība (izskaušana)	ĀCM endēmija (kontrolē)
	Apgabali un ierobežojumu zonas, kas klasificētas pamatnostādnēs			
	5.1. Apgabali, kuros ĀCM nav un kuri nerobežojas ar ierobežojumu zonām	5.2. Apgabali, kuros ĀCM nav (tostarp I līmeņa ierobežojumu zona), kuri robežojas ar ierobežojumu zonām	5.3. Ierobežotas ierobežojumu zonas, kuras atbilst no jauna inficētajām zonām	5.4. Plašas ierobežojumu zonas, kuras atbilst nozīmīgām inficētām zonām
4.1. Ēsma	Ierobežota, medību, izķeršanas un, attiecīgā gadījumā, izkaušanas nolūkā		Ierobežota, izķeršanas un izkaušanas nolūkā	Ierobežota, medību, izķeršanas un, attiecīgā gadījumā, izkaušanas nolūkā
4.2. Biodrošības pasākumi	Attiecīgā gadījumā būtu jāpastiprina, jāveicina un jāturpina biodrošības pasākumi savvaļas cūku medībās, izķeršanā un izkaušanā.			
4.3. Pamatdatu vākšana	Savvaļas cūkas, kas atrastas mirušas — jāņem paraugi un jātestē	Pamatojoties uz riska novērtējumu: savvaļas cūkas, kas atrastas mirušas — jāņem paraugi un jātestē, un nomedītās savvaļas cūkas — jātestē ĀCM vīrusa noteikšanai. Visi liemeņi jātestē, ja novērtētais risks ir augsts.	Visas savvaļas cūkas, kas atrastas mirušas un izkautas — jāņem paraugi un jātestē Visas nomedītās savvaļas cūkas jātestē	Visas savvaļas cūkas, kas atrastas mirušas un izkautas — jāņem paraugi un jātestē Nomedītās savvaļas cūkas — jātestē, pamatojoties uz riska novērtējumu un saskaņā ar ĀCM regulu
4.4. Sadarbība	Efektīva un lietderīga kompetento iestāžu un ieinteresēto personu (piemēram, mežsaimniecības pārvaldības struktūru, vides iestāžu un mednieku) sadarbība ir būtiska ĀCM profilaksei, savlaicīgai atklāšanai, kontrolei un izskaušanai.			
4.5. Izkaušana	Par to lemj kompetentā iestāde; lai samazinātu savvaļas cūku populāciju, jāapsver izkaušana.	Par to lemj kompetentā iestāde; lai samazinātu savvaļas cūku populāciju, būtu jāapsver un jāveicina izkaušana.	Lai izskaustu ĀCM, būtu jāapsver izkaušana, kad ir sasniegta endēmiskā fāze (pēc epidēmijas fāzes) un kompetentās iestādes uzraudzībā. Praksē nevajadzētu veikt nekādas darbības, kamēr epidēmijas līknes samazināšanās nav konsolidēta un noteikta, izmantojot pastāvīgu pasīvās uzraudzības sistēmu vai citus pasākumus savvaļas cūku pārvietošanas novēršanai.	Par to lemj kompetentā iestāde; lai samazinātu savvaļas cūku populāciju, būtu jāapsver un jāveicina izkaušana.

4.6. "Balto zonu" izveide	Nav nepieciešama	Varētu apsvērt, pamatojoties uz riska novērtējumu kopā ar citiem pasākumiem		Nav nepieciešama, bet to var apsvērt konkrētās situācijās, pamatojoties uz riska novērtējumu un kopā ar citiem pasākumiem	
4.7. Nožogojums	Nav nepieciešams	Nav nepieciešams, bet to varētu apsvērt, lai saglabātu norobežotas mazas teritorijas profilakses pasākumu atvieglošanai	Nepieciešams ĀCM izskaušanai noteiktos ierobežotos inficētos apgabalos, ja nožogojums ir savlaicīgi un stratēģiski izveidots, lai palēninātu slimības izplatīšanos	Nav nepieciešams, bet to varētu apsvērt, lai saglabātu norobežotas mazas teritorijas profilakses pasākumu kontrolei	
4.8. Medības	Mērķis	Palielināt medību centienus, lai samazinātu populāciju	Intensīvās medības (maksimāli medību centieni)	Ieteikums pilnībā aizliegt medību darbības attiecībā uz visām dzīvnieku sugām, līdz epidēmijas fāze ir samazinājusies	Būtu jāveic tikai saskaņā ar stingriem biodrošības pasākumiem attiecīgā gadījumā (piem., mednieku privātai lietošanai mājāsaimniecībā; lai savāktu paraugus testēšanai ar mērķi samazināt savvaļas cūku populāciju kopumā)
	Centienų līmenis	Palielināt medījamo dzīvnieku daudzumu (kvantitatīvie centieni)	Medības ar dzinējiem un individuālas medības	Izkaušana tikai pēc tam, kad epidēmijas fāze ir samazinājusies	Izkaušanu veic apmācīti mednieki
	Metodes	Medī mātītes un puspiaugušas cūkas (kvalitatīvie centieni) ar parastajām medību metodēm	Medības visaugstākajā līmenī, ko iespējams sasniegt šajā apgabalā. Privātā/publiskā sektora iesaiste, lai sasniegtu mērķi samazināt populāciju	Medības bez dzinējiem Pēc tam, kad epidēmijas fāze ir samazinājusies, medības visaugstākajā līmenī, kas sasniedzams šajā apgabalā. Privātā/publiskā sektora iesaiste, lai sasniegtu mērķi samazināt populāciju	Medības saskaņā ar stingriem biodrošības pasākumiem, lai savāktu paraugus testēšanai
4.9. Pasīvā uzraudzība	Pastiprināta pasīvā uzraudzība; savvaļas cūkas, kas atrastas mirušas — jāņem paraugi un jātestē, pamatojoties uz riska novērtējumu	Pastiprināta pasīvā uzraudzība; aktīva patrulēšana mirušu savvaļas cūku atrašanai un testēšanai	Pastiprināta pasīvā uzraudzība; aktīva patrulēšana mirušu savvaļas cūku atrašanai un testēšanai un liemeņa izņemšanai/likvidēšanai	Pastiprināta pasīvā uzraudzība; aktīva patrulēšana mirušu savvaļas cūku atrašanai un testēšanai un liemeņa izņemšanai/likvidēšanai	

4.10. Ierobežota piekļuve	Nav nepieciešama	Nav nepieciešama	Piekļuve inficētajām zonām būtu pēc iespējas jāierobežo, ņemot vērā ĀCM pārneses risku ar cilvēku, aprīkojuma, transportlīdzekļu u. c. starpniecību.	Nav nepieciešama, bet to varētu apsvērt konkrētās situācijās
4.11. Ilgstošas barošanas ierobežojumi	Būtu jāierobežo, un to nedrīkst veikt		Konkrētās situācijās pēc riska novērtējuma veikšanas kompetentā iestāde varētu apsvērt iespēju atļaut savvaļas cūku ilgstošu barošanu uz ierobežotu laiku ar mērķi savvaļas cūkas turēt no jauna inficētajā zonā, kur īstermiņa mērķis ir izskaust ĀCM minētajā zonā	Būtu jāierobežo, un to nedrīkst veikt
4.12. Paraugu ņemšana un testēšana	PQR testi	PQR testi Av noteikšanu varētu izmantot īpašās situācijās, piemēram, savvaļas cūku testēšanā I līmeņa ierobežojumu zonā (seropozitīvs dzīvnieks varētu liecināt par slimības situācijas attīstību, piemēram, ĀCMV izplatīšanos ārpus II vai III līmeņa ierobežojumu zonām)	PQR testi	PQR testi Av noteikšanu varētu izmantot īpašās situācijās apgabalos, kur ĀCM ir bijis ilgu laiku
4.13. Izķeršana	Medības un testēšana	Medības un testēšana	Izkaušana un testēšana Izķeršana būtu jāuzskata par efektīvu pasākumu, kura mērķis ir ierobežot vai samazināt savvaļas cūku populāciju ĀCM kontekstā ierobežotā apgabalā (piem., "baltajā zonā") apvienojumā ar citiem pasākumiem, kuru mērķis ir izskaust ĀCM, jo īpaši no jauna inficētajās zonās	Izkaušana un testēšana